

Nr 227.

Av herr **Bäckström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, med förslag till lag om skyddskoppypmpning.

I uti Kungl. Maj:ts proposition nr 32 framlagda förslag till lag om skyddskoppypmpning har »för att», såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrar, »med större utsikt komma till ett praktiskt resultat beträffande denna viktiga lagstiftning» frågan om införande av en s. k. samvetsklausul upptagits. Detta får väl tolkas så, att man numera kommit till insikt om, att de krafter, som påyrkat dess upptagande, ändock betyda så mycket, att kravet måste beaktas. Till och med kungl. medicinalstyrelsen, som hållit så hårt på tvångsvaccinationen, måste medgiva, att »då man här rör sig på ett så ömtåligt område som det, vilket behärskas av föräldrars känslor för sina barn, torde det vara försvarligt, om man i ett fall som detta i viss mån låter sakskalen vika för känsluskalen».

Men vad giver man då uti den nu föreslagna s. k. samvetsklausulen, som skulle visa någon hänsyn för om vaccinationens gagn mera misstrogna föräldrar och deras känslor för sina barn? Svaret återfinnes i § 5 mom. 3 uti nämnda kungl. proposition åtföljande förslag till lag om skyddskoppypmpning, vilket har följande lydelse:

»Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 §, hysa farhåga för, att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, och måste det med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som inträffat i samband med ympning av barn, må, i den ordning nedan sägs, barnet undantagas från ympning enligt nämnda §.

Den, som av nu nämnd anledning vill hava barn undantaget från ympning, göra skriftligen ansökning därom hos medicinalstyrelsen senast under det kalenderår, då barnet fyller 3 år. Innan ansökningen göres,

åligger det sökanden att personligen inställa sig i Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten och på landet hos kronofogden i orten samt förebringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen. Protokoll skall föras över vad vid sökandens inställelse förekommit, och har sökanden att vid sin ansökning föga utdrag av detta protokoll.

Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, som rätteligen skett, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, har styrelsen att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.»

Enligt hr statsrådets uttalande skulle detta stadgande innebära, att undantagande från ympning av barn skulle kunna ske, om vederbörande föräldrar eller målsmän kunna till stöd för sin uppfattning om ympningens menliga följder »åberopa sin egen erfarenhet om ett inträffat fall, där en viss grad av sannolikhet talar för att skada i följd av ympning uppkommit». Medgivnas måste, att ovan anförda moment jämfört med nyss citerade uttalande, i första ögonblicket synes i icke ringa mån öppna möjlighet för undantagande från ympning av barn, när föräldrar eller målsmän så anse nödvändigt.

Men då man så tänker på konsekvenserna av stadgandet om ansökning hos medicinalstyrelsen och om att person, som vill ha barn undantaget från ympning, före ansökning härom måste personligen inställa sig »på landet hos kronofogden i orten samt förebringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen» m. m., börjar man märka, att garantierna för den obligatoriska skyddskopp-ympningen avfattats så, att den föreslagna s. k. samvetsklausulen särskilt för vidsträckt och glest befolkad landsbygd med stora avstånd och brist på kommunikationer, i synnerhet som förhållandena äro i Norrland, blir så gott som meningslös. Man behöver blott erinra om att avståndet till fogden i orten kan utgöra ända upp till 10 och 15 mil och däröver. Och man står spörjande, huru herr civilministern verkligen kunnat föreslå för den stora allmänheten så krävande och besvärliga för att icke säga omöjliga garantistadganden, som stå i fullständig motsats till hans egna ord om lagförslaget: »men hänsyn bör härvid också tagas till att allmänheten icke betungas mer än oundgängligt». Ty detta uttalande måste väl få antagas åsyfta alla landets medborgare och främst de mindre bemedlade och i övrigt missgynnade.

Jämför man sedan herr statsrådets uttalanden om innebörden av den föreslagna samvetsklausulen med ett par punkter om samma sak uti medicinalstyrelsens utlåtande, inser man, att här kan tillfullo till-

lämpas: vad den ena handen ger, det tar den andra tillbaka; ty i nämnda utlåtande framhålles, att med den föreslagna formuleringen »är emellertid sörjt för, att de, och endast de, föräldrar och målsmän, erhålla dispens, som styrka, att deras farhågor för, att barnet skall tillföras ohälsa genom ympningen, grunda sig på upplevda eller självständigt iakttagna omständigheter.

Genom bestämmelsen att anmälan om dispens skall ske, innan barnet fyllt 3 år, och med det jämförelsevis besvärliga förfarande, som erfordras för dispens erhållande, kan man också hoppas, att framställningar om undantag icke komma att göras utan efter moget övervägande och i fall av mera djupt rotad övertygelse.»

Ja, medicinalstyrelsen kunde gärna ha sagt, att med det besvärliga förfarande, som erfordras för dispens, bleve det helt enkelt omöjligt för det stora flertalet bland dem, som efter moget övervägande och av djupt rotad övertygelse ville ha sina barn undantagna från ympning, att ens försöka göra framställningar i sådant syfte, särskilt då allmänheten vet, att det är just samma myndighet, som ger förutnämnda utläggning, som skall pröva ansökning om undantag från ympning.

Skulle någon det oaktat förhoppningsfullt vilja tro, att vid en blivande tillämpning av den föreslagna samvetsklausulen någon hänsyn till föräldrars känslor för sina barn skulle visas, torde medicinalråden Bissmarks och Sederholms till kungl. propositionen fogade reservation så tydligt säga ifrån om den reella innebörden av mom. 3 i § 5 av lagförslaget i fråga, att någon tvekan icke bör förefinnas om att formuleringen avser praktiskt taget absolut vaccinationstvång och ingenting annat. Nämnda medicinalråd äro ju också uttolkare av lagförslagets innebörd, och de uttala oförbehållsamt, »att det stora flertalet sådana fall (ansökningar om undantag från ympning) vid närmare granskningsskola befinnas icke vara av i lagförslaget avsedd art. Antalet barn, som på grund av förslagets bestämmelser skulle komma att undantagas från ympning, bleve sannolikt helt obetydligt. Den praktiska följden av förslagets antagande torde därför kunna misstänkas huvudsakligen bliva ökade utredningar med ökat skrivarbete. Missnöje bland dem, vars ansökningar avslås, torde icke heller utebliva.»

Var och en, som i denna sak verkligen önskar något hänsynstagande till föräldrars känslor för sina barn, måste vara nämnda medicinalråd mycket tacksam för att de i det anförda talat rent språk. Och deras sluterinran om att medgivande till ytterligare undantag från ympningsplikt utöver vad som innefattas uti lagförslagets § 5 mom. 2 synes dem obehövt visat, att den föreslagna s. k. samvetsklausulen knap-

past är att likna vid något annat än en i första ögonblicket tilltalande etikett, som anbragts för att häva andra kammarens förut avvisande hållning till en motbudande tvångslag, som tusen och åter tusen upplysta svenska medborgare anse barbarisk och grym. Ty återopade medgivande har följande lydelse:

»Från skyddskoppypmpning skall den undantagas, som vederbörande ympare, där han äger behörighet att utöva läkarkonsten, å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest vid av honom företagen undersökning finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes läkarintyg, avfattat enligt av medicinalstyrelsen meddelade föreskrifter.

Undantagande från ympning gäller för ett år i sänder. Om efter nämnda tid ympningsplikt föreligger och förlängt undantagande från ympning sökes, skall undersökning ånyo ske eller nytt läkarintyg företes om förhållande, som förut nämnts.»

Ett medgivande av detta slag måste tvärtom, särskilt för nordliga Sverige, där avståndet till närmaste läkare ej sällan är 5 till 10 mil och däröver, stundom genom väglös mark, bliva så gott som värdelöst, synnerligast som barnets hälsotillstånd skall årligen, så länge undantag från ympning önskas, undersökas av läkare.

När man sammanställer det ena med det andra uti ifrågavarande lagförslag måste man, ehuru icke principiell motståndare till vaccinationen, förvänta, att riksdagen, då det gäller ett för samvetsfrihetens värn och för kommande släktens uppväxt till kraft och hälsa så ingripande lagförslag, icke skall låta påverka sig av låt vara i bästa mening framlagda smidiga och snärjande formuleringar utan som förutsättning för lagens antagande kräva en samvetsklausul, som i enkla, klara och bestämda ordalag och utan föreskrifter om ett besvärligt och kostsamt förfarande öppnar möjlighet till undantag från ympningsplikt å barn för föräldrar eller målsmän inom alla samhällslager och landsändar, som på för dem avgörande skäl avgiva försäkran på heder och samvete, att de anse skyddskoppypmpningen kunna medföra skada för barnets hälsa.

På grund av det anförda får jag härmed hemställa,

att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 32 måtte, om däruti framlagda lagförslag annars antages, med avslag å § 5 mom. 3 i samma lagförslag besluta om antagande av en s. k. samvets-

klausul, som utan besvärligt och kostsamt förfarande öppnar möjlighet till undantag från ympning av barn för föräldrar och målsmän, vilka kommit till en allvarlig och grundad uppfattning om skyddskoppypningens menlighet för barnets hälsa.

Därjämte hemställes, att vederbörande utskott måtte giva föreslagna s. k. samvetsklausul den formulering, som i det ovan anförda blivit antydd och som för ändamålets vinnande avses lämplig och nödig.

Stockholm den 10 februari 1916.

W. Bäckström.
